

ХАЛЫҚТЫҚ МЕДИЦИНА ҰҒЫМДАРЫНЫҢ АҒЫЛШЫН-ҚАЗАҚ, ҚАЗАҚ-АҒЫЛШЫН АУДАРМА ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Исмагулова Б.Х.¹, Нурахмет А.П.²

¹ филология ғылымдарының докторы, профессор,

² 2 курс магистранты, мамандығы «М О56- Аударма ісі: синхронды
аударма»,

Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және
әлем тілдері университеті,

Алматы, Қазақстан,

e-mail: ismagulova.b@mail.ru, nurakhmet.akbota@bk.ru

Андатпа. Мақала қазіргі жағдайда өзектілігі өсіп келе жатқан медициналық дискурсты аудару мәселесіне арналған. Нақтырақ айтқанда, халықтық медицинаның арнайы сөздері мен ұғымдарының ағылшын-қазақ, қазақ-ағылшын аудармалары, олардың мазмұны, сәйкестігі, қолданыс ерекшеліктері зерделенген. Зерттеу барысында қазақ, ағылшын тілдеріндегі халықтық медицина лексикасы лингвокогнитивті тұрғыдан толықтырмалы (комплементарлы) медицина аясында қарастырылды.

Тірек сөздер: халықтық медицина, аударма, концепт, медициналық дискурс, концептуалдық бейне.

Ғылымдар арасында медицинаның орны ерекше, өйткені ол адам болмысы, оның денсаулығы мен сырқаттары, тіпті, өмірімен айналысатын бірден бір ғылым саласы. Нақтырақ айтқанда, қазіргі таңда медицина денсаулықты сақтау, ауру-сырқаттардың алдын алу, емдеу, адам өміріне төнген қауіптен құтқару үшін мыңдаған жылдар бойы адамзаттың жинақтаған білім, теориялар, әдістер, құралдар мен технологиялардың тезаурусы болып табылады [1, 50]. Сондықтан да медициналық аударма – аударманың ең көне салаларына жатады. Әрбір ғылымға тән терминдер, оларды аудару мәселесі медицинада әсіресе маңызды, өзекті болуы оның адам өмірі мен денсаулығына қажеттілігімен анықталады.

Медициналық терминологияның тарихы оның әрдайым адамдардың ой-өрісі деңгейі мен адам қызметінің белгілі бір саласындағы жетістіктері туралы ақпарат көзі болғандығын көрсетеді. Медициналық терминология тілдің бір формасы бола отырып, әрдайым медицинаның даму деңгейін, дүниені тұтастай қабылдау формаларын, патологиялық құбылыстардың мәні мен оларға әсер ету құралдарын тікелей білу мен түсінуді бейнелейді. Медицина тілін игеріп, аударма жасау үшін оның терминдер анықтамаларын (мазмұн, мағынасын) түсіне білу қажет.

Осы тұрғыда ғалым Ш.Біләловтың аударма мәселелерін қарастыру барысында мағынаның дұрыс берілуіне назар аударады: «... Мағынаны ұғыну – оның адам санасында бейнеленуі немесе оның тиісті ой тетіктерін дөп басып, қоздыруы. Сондықтан да, мағынаның дұрыс бейнеленуі ой тетіктерінің, сезім талшықтарының сезімтал, нәзіктігінде. Екіншіден, мағына

– бүтін де тұтас бейзаттық дүние. Бейзаттық шамасы абстракция болуы керек», - деп көрсетеді [2, 161 б.].

Ал аударманың терминологияға қатысты ерекшеліктерін қарастыра келе, ғалым А. Алдашева аударма мен кальканы бірін-бірі толықтыратын тәсілдер ретінде қарайды [3, 94]. Әрине, калькалау шет тілі сөзін морфемалық құрылымына сүйеніп, екінші тілде жеткізу немесе оның бастапқы тілдегі ауыспалы мағынасын аудармада қолдану болғандықтан оның негізінде аударма жатыр. Терминдерді аудару барысында калькалау тәсілін келесі мысалдардан байқауға болады, мысалы: медбике ← медсестра [4, 35 б.], толыққанды ← полнокровный.

Медицина тілі, арнайы сөздер мен сөз тіркестеріне келе, халықтық медицина мен оның лексикасын жалпы ғылыми медицинаның, яғни жалпы бір тезаурустың ажырамас бөлігі ретінде қарастырған жөн, себебі қазіргі толықтырмалы медицинаны құрайтын халықтық медицина, қазіргі (ғылыми, ресми) медицинаның мақсаттары бір – адам өмірін сақтау. Сондықтан медициналық дискурс та, оның сөздік қоры да ортақ. Дегенмен әрқайсысы өзіне тән ерекшеліктерімен белгіленуі тілде көрініс табатын өзіндік өзгешелігін де көрсетеді. Ғылыми медицина интернационалды, эмпирикалық білімдер және ғылыми пайымдаулар сыналатын, ғылыми тәжірибеге сүйенетін гипотезалар немесе теориялардан тұрады. Мұндай медицинаны дәстүрлі медицина деп атайды. Ал, халықтық (альтернативті) медицина халықтың ем-дом әдістері мен дәрмектерінің жиынтығын қамтитын тарихи ескі ұғым болып табылады. Халықтық медицинаның мәні адамның психикалық, рухани және физикалық жай-күйіне жан-жақты әсер ету болып табылады. Дәстүрлі медицина тілінің көптеген тілдік атаулары тікелей сезім мүшелері қызметінің нәтижесі болып табылады, бұл адам мен табиғаттың тығыз қарым-қатынасымен түсіндіріледі.

Қандай медицина болса да, адам тәнін емдеу мен денінің саулығына адал қызмет етілуі басты мақсат болып табылады. Ал, осы медициналық бағыттардың қай халық, ұлт арасында болса да қолданылуы, пайдалануға нұсқаулықтары тағы басқа көрсеткіштерінің тәптіштелген көрсетілімін ұтымды аударма ісінің нәтижесінде алуға болатыны анық. Яғни, әркімге қолжетімділік қамтамасыз етіледі. Сонымен қатар, халықтық медицина өзіне тиесілі лексикалық қорды қамтып қана қоймай, осы сала арқылы қазақ халқы әлемінің тілдік бейнесін, наным-сенімдерін айқын көрсетеді.

Осыған орай, бұл мақала мақсаты аударма ісі, қазақ әлемінің лингвистикалық бейнесі, психолінгвистика және қазақ халықтық медицинасының дискурсы арасындағы байланысты анықтау. Халықтық медицина қазіргі медициналық ғылымға қарағанда өзінің бастауын ертеректен алатыны баршамызға мәлім. Халықтық медицина қазақ халқы үшін өте маңызды. Халықтық медицинаның құндылығы эмпирикалық бақылаулардың нәтижесінде белгілі бір фактілердің орнығуы, ғылыми зерттеулердің материалы мен негізі қалыптасуында. Қазіргі заманғы фармакопояға кіретін көптеген дәрі-дәрмектер мен ем-дом шаралары халықтық медицинаның материалдары негізінде жасалған.

Аударма барысында аудармашы мәтінді бастапқы тілде қабылдап, оны түсініп, декодтау және аударма тіліне қайта кодтау керек, осылайша соңғы, екінші, мәтін реципиенті аударма тіліндегі акпаратты сәтті қабылдайды. Аударма, көріп отырғанымыздай, күрделі, көп сатылы үрдіс. Аудармашының жұмыс процесінде танымдық-когнитивтік, психолінгвистикалық тетіктер мен құбылыстар, лингвомәдени білімдері мен дискурсивтік дағдылары өзара сабақтасады. Сондықтан халықтық медицинаға қатысты мәтіндерді аударып маманданатын аудармашы сол халықтың тілдік әлем бейнесі, ұлттық-мәдени ерекшеліктері, халықтық медицинасынан хабардар болып, медицинасы саласындағы сөз қорын толықтырып қана қоймай, оларды мағынасы мен қолдану орны бойынша саралауы керек. Сондай-ақ дәрілік шөптердің атауларына назар аудауы қажет, себебі күнделікті тәжірибе, көпшілік қолданысында бір дәрілік шөптің бірнеше әртүрлі атауы: ауызекі халық тілінде бір атау, ал жазбаша әдеби тілде, ғылымда басқасы кездеседі. Аударылған материалдың сапасы мәтіннің қалай қабылданатынына және аудармашының оны қаншалықты жақсы түсінетініне байланысты. Бұл психолінгвистиканың зерттеу аясына жатады. Осы саладағы барлық білімді пайдалана отырып, қазақтардың дүниетанымы мен халық медицинасының лексемалары туралы білім лингвомәдениеттану және когнитивті лингвистика болып табылады. Оқу аудиториясын, кез-келген тілдік қауымдастықты ескере отырып, аударма мәтінін шығаруда дұрыс лексикалық құралдарды қолдану дискурс ұғымы болып табылады.

Сөйлеу – белгілі бір уақыт аралығын алатын және дыбыстық немесе жазбаша нысаны бар нақты мәлімдеме. Сөйлеу сөйлеу іс-әрекеті (яғни сөйлеу процесі) және сөйлеу өнімдері (яғни сөйлеу нәтижесі) ретінде түсініледі.

Мәтін – адам сөйлеу әрекетінің нәтижесі болып табылатын сөйлеу өнімі, сөйлеу әрекеті процесінде қолданылатын негізгі коммуникативті бірлік.

Мәтін тақырыптың, дизайнның, негізгі идеяның және семантикалық толықтықтың бірлігімен сипатталады. Психолог Л. С. Выготский сөйлеу әрекетін ойды материалдандыру, яғни оны сөзге айналдыру процесі ретінде сипаттады [5, 279 б.].

Сөйлеу әрекеті оның көлеміне қарамастан тұтастай айтылымды дайындау және жүзеге асыру болып табылатын сөйлеу әрекеттерінен (актілерінен) тұрады (бұл диалог, әңгіме және т.б. көшірмесі болуы мүмкін).

Қазіргі медицинаның бір саласы болып табылатын халықтық медицинамен айналысатын халықтық емшілердің сан түрлі атауы мен олардың емдеу шараларын сипаттайтын атаулар халық арасында кең таралғандықтан, осы сөздер мен терминдердің басқа тілдерге қисынды аударылғаны дұрыс.

Осы мақаланы дайындау барысында Danuta Penkala-Gawecka-ның «Some Complementary Medicines in Post-Soviet Kazakhstan as Conveyers of Meaning and Manifestations of Values» [6] («Посткеңестік Қазақстандағы кейбір қосымша дәрі-дәрмектер құндылықтар мен мән-мағынаның тасымалдаушылары ретінде») атты мақаласындағы «Қызыл май» атты дәрі-дәрмектің сипаттамасы негізге алынды. Сонымен қатар, аталған мақала және

Zuzanna Grzywacz авторлығындағы «Traditional Kazakh medicine in change» [7] (Қазақ халықтық медицинасындағы өзгерістер) атты оқулығының негізінде өзге ұлт өкілдерінің қазақ халықтық медицина терминдерін ағылшын тіліне аудару және тиімді әрі қисынды қолдануы мәселелерін қарастыруға тырыстық.

*«The other sector of complementary medicine is called in the official state documents “folk medicine”. It comprises, among other methods, Kazakh spiritual healing (practiced by shamans—Kaz. **baqsı**—and other **healers**), folk herbal therapies and bone-setting and, in addition, a relatively new kind of treatment with “bio-energy”»* [6].

Біз сіздердің назарларыңызға ағылшын тіліндегі «**healer**» сөзіне назар аударғымыз келеді, автор сонымен қатар қазақ тіліне «**бақсы**» аудармасын береді. «**Шаман**» және «**бақсы**» ұғымдары бір-бірінің орнына қолданылады. «**Рухани емшілер**» термині исламның күшін пайдаланатын және рухтармен байланыс арқылы емдейтін емшілерді білдіреді. Қазақша «**бақсы**» адамның жанын емдейтін емшілердің бір бөлігі болып саналады.

Халықтық медицинаның қазақстандық практиктері арасында бір ғана салаға маманданатындарды бөліп көрсету қиын. Халықтық емшілердің құзыреттері әрқашан бір-бірімен байланысты болды, бұл терминологияда айқын көрінеді. Қазіргі кезде халық арасында ең кең таралған термин – «**емші**», бұл түбірі «**ем**» 1. терапия, ем және 2. дәрі-дәрмек деген мағынадан шыққан сөз, ал ағылшын тіліндегі «**doctor (physician)**» сөзі қазақша «**дәрігер**» деп аударылады, бұл парсы тілінен енген «**дәрі**» сөзі және «**-гер**» жұрнағы арқылы жасалған кірме сөз [8]. Қазақ тілінде *бақсы* және *дәрігер* атауларынан бөлек халықтық емшілердің басқа да атаулары бар.

Рухани емшілердің қызметі исламмен байланысты, бірақ оларда исламға дейінгі наным-сенімдер мен әдет-ғұрыптардың элементтері де орын алады. Бұл санаттағы және жалпы дәстүрлі қазақ медицинасы үшін шешуші тұлға – **ортаазиялық бақсы** деп анықтауға болатын бақсылар тобы. Рухани салада ерекше қырағылық танытатын тұлға ретінде бақсы өз руындағы адамдарға маңызды шешімдер қабылдауда көмектесетін. Дінмен немесе руханиятпен байланысты емшілерді әдетте «**тәуіп**» деп атайды. Қазіргі уақытта жиі қолданылатын әдістердің бірі – науқасты емдеу үшін дұға оқу. Бұл әрекет «**дем салу**» деп аталады, жоғарыда аталған оқулықта бұл «**putting the breath**» деп тура аудармамен көрсетілген. Емдеу дұғаларын оқығаннан кейін түкіруге маманданған тәуіп - «**түкіруші**», ал науқасқа дұға оқу барысында үрлеп емдейтін адам «**үшкіруші**» деп аталады.

«**Бақсы**» терминінің шығу тегіне келетін болсақ, көптеген ғалымдар Бартольдтың бұл сөздің санскрит тілінен енген «**bhiksu**» сөзімен байланысты деген пікірін қолдайды. Бастапқыда Будда монахын білдіретін бұл сөз Орта Азияға 13-14 ғасырларда келіп «**бақсы**» формасына ауысқан және жаңа мағынаға ие болған. Сонымен қатар, «**Бақсы**» деп қазақ халқы ер адамдарды атаған болса, әйелдерді «**елті**» деп атаған.

Сонымен, біз қазақ тілінде ағылшын тілінің «**healer**» мағынасын білдіретін сөздер көп екенін көреміз. Бұл қазақ халқының ұлттық-мәдени ерекшелігін білдіреді.

Ағылшын тілінде «**illness**» деп отырғанымыздың қазақ тілінде бірнеше баламасы бар. Бұл терминдерді аурудың түріне қарай топтастыруға болады. «**Ауру**» және «**сырқат**» терминдері жиі қолданылады, бірақ соңғысы жеңіл ауруды білдіреді. Тағы бір «**дерт**» сөзі жүйке және ақыл-ой жүйесінің бұзылуынан болатын қауіпті ауруларды білдіреді. Дәстүрлі наным-сенімдерге сәйкес, мұндай аурудың себебі зұлым рух болуы мүмкін, ал қарапайым адамдар оны «**жын соққан**» дейді. «**Науқас**» термині пациент пен ауруды білдіру үшін қолданылады. «**Дімкәс**» термині «**науқас**» және одан шыққан «**дімкәстік**» немесе «**дімкәстық**» сөзі «**ауру-сырқат**» дегенді білдіреді. Араб тілінен енген «**кесел**» термині аз қолданылады. Ауызекі сөйлеуде *кесел* сөзі «**кедергі**» мағынада қолданылады, мысалы, «*Кесел жасады*».

Жоғарыдағы талдау нәтижесінде ағылшын тіліндегі «**healer**» мен «**disease**» немесе «**illness**» мағынасын білдіретін сөздерді қазақ тіліне аударғанда, оның не туралы екенін ескеру қажет, өйткені жоғарыда атап өткеніміздей, қазақ тілінде бұл сөздердің мағынасын беретін бірнеше баламасы бар, бірақ олар қолдану мақсаты жағынан әр түрлі. Сондықтан, психолінгвистика тұрғысынан, егер аудармашы қате баламаны пайдаланып, қате жіберсе, хабарламаны қабылдаушыға, яғни аударылған мәтін реципиентіне мәтіннің мағынасын түсіну қиын болады.

Халықтық медицина қазіргі заманғы медицинамен тығыз байланыста, және де оның ресурстар бөлігі болуы мүмкін. Бұл келесі үзіндіде көрсетілген:

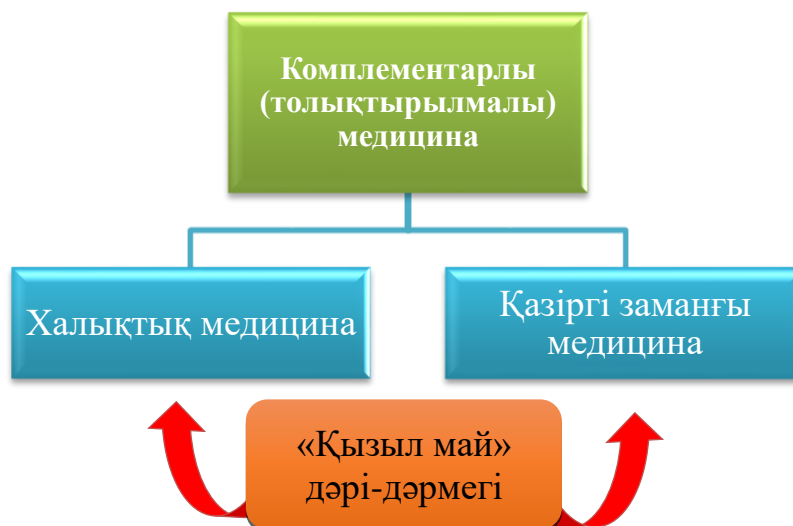
«Kyzyl may is a kind of complex herbal oil extract, made of St. John's wort, nettle, dog rose, licorice, sea-buckthorn, thyme and lemon balm. The brothers Evgeniy and Vladimir Perepelica, "inventors" of this medicine, present it as a heritage of the healers from Altai. The brothers maintain that the secret formula of this medicine was confided to Evgeniy by an old women, folk healer from Altai. This story tells about the illness of Evgeniy and his miraculous healing by the old women, who gave him—when parting—a recipe of this red Altai oil "from a thousand of ailments". After a long time he recalled this event and found the formula, and decided that it "should become the treasure of all the sufferers"».

Although it is officially stated that kyzylmay «cannot heal all diseases» and is particularly effective for various skin problems, in fact it is displayed as a remedy «for a thousand of ailments», in accordance with the old Altai healer's prescription. It is even recommended for everyday use in every household as a kind of «family doctor» [5].

«Қызыл май» дәрмегі ерте кезден бері қазақ халықтық медицинада қолданылып келеді, ал қазіргі таңда бұл дәрі көптеген ауруларды емдеуде тек халықтық медицинада ғана емес, кеңінен қолданылып көптеген жағдайларда сұранысқа ие.

Медициналық дискурстың негізгі концептілері, біздің ойымызша, комплементарлы (толықтырылмалы) медицина, дәстүрлі медицина,

халықтық медицина, сонымен қатар дәстүрлі және қазіргі заманғы медицинаның байланыстырушы құралы ретінде «Қызыл май» құралы сияқты дәрі-дәрмектер, емге, оның нәтижелеріне қатысты ұғымдар құрайды. Осы негізгі концептілерді пайдалана отырып, медициналық дискурстың концептуалдық бейнесін келесі сызбада көрсетуге болады:

Сурет 1. «Қызыл май» дәрмегінің қолданылуы

Суреттен байқағанымыздай, Жоғарыда аталған мақалада автордың «дәстүрлі медицина» және «халықтық медицина» ұғымдарының әрқайсысына қатысты сөздерін ажырата отырып, оларды қалай жіктеуге тырысатынын көреміз. Мұны келесі сөйлемдерден көре аламыз:

*«One segment, which is officially called “traditional medicine”, consists of such methods and practices as Chinese and Korean variants of acupuncture, manual therapies, homeopathy and hirudotherapy (treatment with leeches)»... «The other sector of complementary medicine is called in the official state documents “folk medicine”. It comprises, among other methods, Kazakh spiritual **healing** (practiced by shamans—Kaz. **baqsı**—and other **healers**), folk herbal therapies and bone-setting and, in addition, a relatively new kind of treatment with “*bio-energy*”»[5].*

Сонымен, осы үзіндіде дәстүрлі медицина тұжырымдамасы «акупунктура, қолмен емдеу, гомеопатия және гирудотерапия (сүліктермен емдеу)» сияқты түсініктерді қамтиды, ал дәстүрлі медицина өз кезегінде басқа түсініктерді біріктіреді: «дәстүрлі шөптерден жасалған дәрілер және сүйектерді түзету және биоэнергетикалық емдеудің жаңа түрі».

Қорыта айтқанда, терминдерді аудару барысында терминдердің концептуалдық-семантикалық құрылымын анықтауда ұғым мен мазмұнға айрықша назар аударған жөн. Өйткені, терминнің концептуалдық-семантикалық құрылымы дегеніміз – белгілі бір ұғымдық сала иелерінің коммуникативтік байланысын қамтамасыз ететін тілдік бірліктердің лексикалық инвариантты жүйесі. Концептуалдық-семантикалық құрылымды тіл жүйелері мен арнайы ұғымдар арасын байланыстыратын негізгі буын деп

қарастыруға болады. Бұл арада тілмен тікелей байланыс мазмұнды аспект арқылы жүзеге асырылады.

Ұлттық тілдің бай сөздік қорын жете меңгеру термин аудармасының сапалы дәрежеде жасалуына жәрдемдеседі. Термин аудармасының қиындығы сан-салалы ғылым мен техниканың арнайы материалдарынан тұрады. Негізгі аудармашылық мақсат – терминге дәл, дұрыс балама табу немесе қалыптасқан халықаралық термин болса, сол күйінде қарастыра отырып, оның мағыналық сипатын түсіндіру. Термин, ереже бойынша, басқа тілде де соған сәйкес терминмен аударылады. Сондықтан да ұқсастық, синонимдік ауыстыру, сипаттамалы аударма тек қана аудармаға арналған сәйкес терминдер тілде жоқ жағдайда жасалады. Дәл және анық семантикалық сипаттағы бір мағыналы терминдермен бірге көпмағыналы терминдер де болады. Бір сыңарлы терминдердің көпмағыналылығы оларды түсіну және аудару қиындығын тудырады, ал оған балама табу толығымен алғанда контекст жағдайына байланысты екені жоғарда көрсетілген мысалдар арқылы дәлелденді.

ӘДЕБИЕТ

[1] Ростовцев В.Н. Дискурс комплементарной медицины и медицинский спектрально-динамический комплекс – Оригинальные статьи. – 2015, №4 (14). – С.50-55

[2] Біләлов Ш. Ұлттық ғылым тілін қалыптастырудың өзекті мәселелері. – Алматы: Санат, 1996. – 425 б

[3] Алдашева А. Аударматану: лингвистикалық және лингвомәдени мәселелер. – Алматы: Арыс, 1998. – 215 б.

[4] Исмагулова Б.Х., Бейсен Г., Саметова Ф.Т. Аббревиатуры в казахском языке новейшего времени (по материалам СМИ периода независимости). - Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана серия «Филологические науки» - 2017, № 3, 27-38

[5] Выготский, Л.С. Мышление и речь: / Л.С. Выготский // Собр. соч.: В 6 т. – М.: Педагогика, 1984. – 361с.

[6] Penkala-Gawęcka, D. Some Complementary Medicines in Post-Soviet Kazakhstan as Conveyers of Meaning and Manifestations of Values // New Trends in Ethnobotany and Ethnopharmacology Selected Contributions of the 6th Colloquium of ESE/ 20th Conference of AGEM, (8–10 November 2007, Leipzig). Berlin: VWB Berlin, 2011. 29-35p.

[7] Traditional Kazakh medicine in change [Electronic resource]. – Available at: http://www.turkicstudies.amu.edu.pl/turkic_studies_2_2010.pdf (жүгіну күні 12.03.2021)

[8] Кожамкулов З. Наследие великого целителя// в редакции Ш Шынтаева и З. Кожамкулова. – Қазақстан Республикасының Халық медицинасының «өткені, бүгіні, болашағы» атты I-халықаралық Конгрестің ғылыми-теориялық материалдары (Алматы, 16-18 қыркүйек, 2004 ж.) – 2004. Нұрлы-Әлем, 98-112.

REFERENCES

[1] Rostovcev V. N. Diskurs komplementarnoj medicyny i medicinskij spektral'no-dinamicheskij kompleks. (The Discourse of Complementary Medicine and the Medical Spectral-Dynamic Complex). Original'nye stat'i. (Original Articles). 2015, №4 (14). – 50-55 pp.

[2] Bilalov Sh. Ұлттық ғылым тілін қалыптастырудың өзекті мәселелері. Алматы: Санат, 1996. 425 p.

[3] Aldasheva A. Audarmatanu: lingvistikalық zhəne lingvomədeni məseleler. (Translation Studies: Linguistic and Linguocultural Issues). Алматы: Arys, 1998. 215 p.

[4] Ismagulova B.H., Bejsen G., Sametova F.T. Abbreviatury v kazahskom jazyke novejshego vremeni (po materialam SMI perioda nezavisimosti). (Abbreviations in the Kazakh language of modern times (based on the materials of the media of the independence period). Izvestija KazUMOiMJa imeni Abylaj hana serija «Filologicheskie nauki». (Bulletin of Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages, series "Philological sciences»). 2017. № 3. 27-38 pp.

[5] Vygotskij L.S. Myshlenie i rech'. (Thinking and speech) L.S. Vygotskij. Sobr. soch.: V 6 t.: L.S. Vygotsky. (Collection. cit. : In 6 volumes). M.: Pedagogika, 1984. 361p.

[6] Penkala-Gawęcka D. Some Complementary Medicines in Post-Soviet Kazakhstan as Conveyers of Meaning and Manifestations of Values. New Trends in Ethnobotany and Ethnopharmacology Selected Contributions of the 6th Colloquium of ESE. 20th Conference of AGEM, (8–10 November 2007, Leipzig). Berlin: VWB Berlin, 2011. 29-35pp.

[7] Traditional Kazakh medicine in change [Electronic resource]. – Available at: http://www.turkicstudies.amu.edu.pl/turkic_studies_2_2010.pdf (zhyginu kyni 12.03.2021)

[8] Kozhamkulov Z. Nasledie velikogo celitelja: v redakcii Sh Shyntaeva i Z. Kozhamkulova. (The legacy of the Great Healer: edited by Sh Shyntaev and Z. Kozhamkulov). Қазақстан Республикасының Халық медицинасының «өткені, бүгіні, болашағы» атты I-халықаралық Конгрестің ғылыми-теориялық материалдары. (Scientific and theoretical materials of the I-International Congress of folk medicine of the Republic of Kazakhstan "Past, Present, Future"). Almaty, 16-18 қыркүйек, 2004 ж. (Almaty, September 16-18, 2004). Нұрлы-Әлем, 2004. 98-112 pp.

ОСОБЕННОСТИ АНГЛО-КАЗАХСКОГО, КАЗАХСКО-АНГЛИЙСКОГО ПЕРЕВОДА ПОНЯТИЙ НАРОДНОЙ МЕДИЦИНЫ

Исмагулова Б.Х.¹, Нурахмет А.П.²

¹ доктор филологических наук, профессор

² магистрант 2 к., специальность «М О56-Переводческое дело: синхронный перевод»,

Казахский университет международных отношений
и мировых языков имени Абылай хана

Алматы, Казахстан,

e-mail: ismagulova.b@mail.ru, nurakhmet.akbota@bk.ru

Аннотация. Статья посвящена актуальной в современных условиях проблеме перевода медицинского дискурса, в том числе англо-казахских и казахско-английских соответствий при переводе специальных слов и понятий народной медицины. Лексика народной медицины в сопоставляемых языках рассматривается с учетом лингвокогнитивного подхода к переводу в контексте многоотраслевой комплементарной медицины.

Ключевые слова: народная медицина, перевод, концепт, медицинский дискурс, концептуальная картина.

FEATURES OF THE ENGLISH-KAZAKH, KAZAKH-ENGLISH TRANSLATION OF THE CONCEPTS OF FOLK MEDICINE

Ismagulova B.Kh.¹, Nurakhmet A. P.²

¹Doctor of philological sciences, professor,

²2nd year Master's student "MO56-Translation studies: simultaneous translation",

Kazakh Ablai Khan University of International Relations

and World Languages,
Almaty, Kazakhstan
e-mail: ismagulova.b@mail.ru, nurakhmet.akbota@bk.ru

Abstract. The article is devoted to the current problem of translation of medical discourse, including the English-Kazakh and Kazakh-English correspondences in the translation of special words and concepts of traditional medicine. The vocabulary of traditional medicine in the compared languages is considered taking into account the linguocognitive approach to translation in the context of multisectoral complementary medicine

Keywords: traditional medicine, translation, concept, medical discourse, conceptual picture.

Статья поступила 01.03.21